

Udział przedstawicieli związków zawodowych w pracach komisji
przeprowadzających ocenę okresową nauczycieli akademickich

Opinia prawnika Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa
Polskiego dr. Błażeja Mądrzyckiego

[Powołanie komisji oceniającej]

Podstawą prawną dokonywania oceny okresowej pracowników uczelni wyższych jest ustawa z dnia 20.07.2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574). Ustawodawca w przepisach powszechnie obowiązujących nie określa jednak zakresu podmiotowego komisji oceniających. Zasady i tryb przeprowadzania oceny przekazano do kompetencji władz uczelni. Taka regulacja wynika bezpośrednio z treści art. 128 ust. 3 przywołanej ustawy. Zgodnie z tym przepisem *Kryteria oceny okresowej dla poszczególnych grup pracowników i rodzajów stanowisk oraz tryb i podmiot dokonujący oceny okresowej określa rektor po zasięgnięciu opinii senatu, związków zawodowych, samorządu studenckiego oraz samorządu doktorantów*. Treść regulacji świadczy o tym, że także w tym miejscu ustawodawca realizuje ogólny cel ustawy i oddaje w ręce władz uczelni szeroką swobodę w zakresie zasad oceny okresowej, w tym także składu komisji oceniających. Udział przedstawicieli związków zawodowych w komisjach oceniających jest zatem wyłączony spod powszechnych regulacji prawnych – nie doznaje także ograniczeń. Możliwość włączenia w skład komisji oceniających jest zatem efektem wewnętrznego dialogu społecznego na poziomie zakładu pracy. Brak jest zatem jakichkolwiek merytorycznych podstaw, aby twierdzić, że udział związków zawodowych w składzie komisji oceniającej jest wyłączony.

[Ustawa o związkach zawodowych]

Udział przedstawicieli związków zawodowych w komisji oceniającej nie może być mylony z reprezentacją pracowniczą w sprawach indywidualnych. Członkowie komisji nie reprezentują pracowników, a jedynie realizują cel, dla którego komisję powołano. Podobną rolę w składzie komisji oceniającej pełni przedstawiciel związków zawodowych. Źródłem uprawnień są tutaj przepisy wewnątrzzakładowe, a nie ustawa o związkach zawodowych. Należy podzielić treść opinii Biura Prawnego, gdzie wskazano, że związek zawodowy nie jest związany wnioskiem pracownika w sprawie reprezentacji indywidualnej. Tym samym z zasady niezależności trzeba wywieść, że w przypadku złożenia takiego wniosku związek każdorazowo korzysta z prawa reprezentowania pracownika podczas oceny. Źródło autonomiczne nie może tego uprawnienia w żaden sposób ograniczać. Stały udział przedstawiciela związków zawodowych w składzie komisji oceniającej można natomiast przyrównać do reprezentacji ogólnej – zbiorowej.

Udział w składzie komisji oceniającej przedstawiciela związków zawodowych wprost koresponduje z treścią art. 23 ustawy o związkach zawodowych, zgodnie z którym *związki zawodowe sprawują kontrolę nad przestrzeganiem prawa pracy oraz uczestniczą, na zasadach określonych odrębnymi przepisami, w nadzorze nad przestrzeganiem przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy*. „Zakres przedmiotowy kompetencji związków zawodowych zadekretowanych w art. 23 ust. 1 u.z.z. dotyczy norm prawa pracy

zarówno na poziomie powszechnym, jak i zakładowym” (D. Książek [w:] *Komentarz do ustawy o związkach zawodowych [w:] Zbiorowe prawo zatrudnienia. Komentarz*, red. K. W. Baran, Warszawa 2019, art. 23.). Regulamin oceny okresowej jest źródłem zakładowym, a zatem podlega kontroli związkowej. Co więcej, jak już wskazano, związki zawodowe mają wpływ na jego treść poprzez możliwość zaopiniowania. Możliwość udziału w pracach komisji jest zatem także wyrazem uprawnień kontrolnych.

Nie można także łączyć udziału przedstawicieli związków zawodowych z naruszeniem zasady wolności związkowej. O negatywnej wolności związkowej można byłoby mówić w przypadku, gdyby brak przynależności związkowej narażał pracownika na negatywne skutki. Tymczasem udział przedstawiciela związków zawodowych w składzie komisji oceniającej dotyczy przebiegu samej oceny, a nie koncentruje się na przynależności osób ocenianych.

Powyższa argumentacja wskazuje, że ustawa o związkach zawodowych nie dostarcza żadnych argumentów uzasadniających wyłączenie z udziału w składzie komisji oceniającej przedstawicieli związków zawodowych.

[Zwyczaj zakładowy]

Niezależnie od powyżej przywołanych argumentów w analizowanej sytuacji nie można pominąć znaczenia zwyczaju zakładowego. Od dekad członkowie związków zawodowych działających w Uniwersytecie Warszawskim uczestniczą w pracach komisji oceniającej. W tej sytuacji, nawet gdyby pominąć treść przepisów powszechnie obowiązujących, już sam zwyczaj zakładowy jest samoistną podstawą prawną uprawniającą przedstawicieli związków zawodowych do zasiadania w składzie komisji oceniającej. Nie ma także żadnych merytorycznych podstaw uzasadniających wprowadzenie jakichkolwiek zmian w tym zakresie. Uchwalona w 2018 roku ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nie zaordynowała żadnych zmian, które mogą być przyczyną wykluczenia partnerów społecznych z prac komisji oceniającej. Przeciwnie ustawodawca jedynie umocnił ich rolę poprzez włączenie do procesu tworzenia regulaminu oceny (art. 128 ust. 3 ustawy). Tym samym ustawodawca poszerzył zakres uprawnień związków zawodowych w uczelniach wyższych. Zwyczaj zakładowy połączony z uprawnieniem ustawowym nie daje zatem żadnych podstaw, aby dotychczas obowiązujące regulacje w zakresie składu komisji oceniającej zmieniać.